

Divéki Éva – Kajdi László

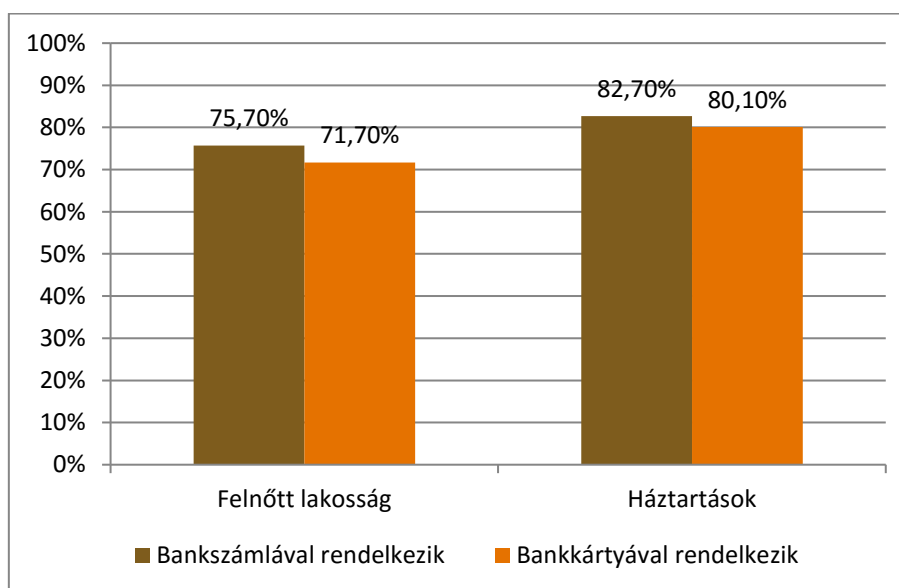
Digitális átállás a pénzforgalomban - a sikeres banki alkalmazkodás öt pontja

Az elmúlt időszakban a digitalizáció, a technológia fejlődése jelentős változást eredményezett a gazdaság számos területén. A változások a pénzügyi innovációk megjelenése és elterjedése révén nem hagyták érintetlenül a pénzforgalmat és a pénzügyi infrastruktúrákat sem, jelentős hatást gyakorolva a bankszektorra és annak versenyképességére. Magyarországon a globális tendenciákhoz hasonló folyamatok zajlanak le. Elemzésünk első részben azt mutatjuk be, hogy a digitalizáció hatásainak közelmúltbeli megjelenéséig mi jellemezte a pénzforgalmi szolgáltatások piacát. Ezt követően részletezzük a változás forrásait, egyrészt a technológia fejlődését és az ügyféligények változását, másrészt azokat a szabályozási és szabványosítási fejleményeket, amelyek nagymértékben elősegítik a pénzforgalmi szolgáltatások piacának átalakulását. Az elemzés végén összefoglaljuk, hogy melyek azok a főbb stratégiai lépések és fejlesztések, amelyeket a bankszektornak rövid távon végre kell hajtania annak érdekében, hogy versenyképességét hosszabb távon is meg tudja őrizni.

1. A PÉNZFORGALMI SZOLGÁLTATÁSOK PIACÁNAK JELLEGE A KÖZELMÚLTIG

A 21. századra az elektronikus pénzforgalmi szolgáltatások elérése és használata a fejlett társadalmakban alapvető igényné vált. Az ügyfelek számára a pénzforgalmi szolgáltatások ma már közmű jellegűek, azaz olyan alapvető szükségleteket elégítenek ki, mint a telekommunikációs szolgáltatások, a vezetékes vízszolgáltatás vagy az elektromos energiaellátás. Magyarországon öt háztartásból négy rendelkezik fizetési számlával és -kártyával, a munkabérek és nyugdíjak megközelítőleg kétharmada fizetési számlára érkezik. A fizetési-számlához és valamilyen fizetési kártyához való hozzáférés már nem csak egy kényelmesebb, elektronikus alternatíva a készpénzzel szemben, hanem a havi jövedelmekhez való hozzájutás eszköze és a mindennapi élethez szükséges alapszolgáltatás. Többek között ennek köszönhető, hogy az ügyfelek a pénzforgalmi szolgáltatók részéről sokszor jelentős díjmelést is eltérnek, mivel nincs valós lehetőségük az alkalmazkodásra, a pénzügyi rendszerből való kilépésre, vagy a gyors és hatékony szolgáltató váltásra.

1. ábra: A magyar háztartások jelentős többsége hozzáfér a pénzforgalmi szolgáltatásokhoz

Forrás: Ilyés-Varga (2015)

Egészen a közelmúltig a gazdaság szereplői bankváltás esetén számos problémával szembesültek. Abban az esetben, ha egy lakossági ügyfél a bankváltás mellett döntött, több akadályba is ütközött. Az ügyfeleknek minden egyes partnerük számára jelezniük kell a megváltozott fizetési számla számát, át kell terelniük a csoportos beszedeiket a másik számlára stb., amely több hónapot is igénybe vehetett. A lakossági ügyfelek abban az esetben, ha hitellel rendelkeznek még pénzügyi „röghöz kötéssel” is szembesültek, mivel a hitelező pénzügyi intézmény gyakran kötelezővé tette a nála vezetett fizetési számla fenntartását és a legtöbb esetben még a rendszeres jövedelem adott számlára utalását is. A bankváltási folyamat mindezekig rendkívül munkaigényes, személyes megjelenésen és papíralapú ügyintézésen alapuló folyamat volt. A felsorolt tényezők miatt az ügyfelek jelentős része gyakran beragadt költséges számlakonstrukciókba a váltás valódi alternatívája nélkül. Mindezek miatt fontos, hogy a bankváltás könnyen, gyorsan és ügyfélbarát módon valósuljon meg. A digitalizáció révén, az infokommunikációs technológiák sikeres alkalmazásával a folyamat jelentősen egyszerűsíthető és gyorsítható, ennek révén pedig a verseny is fokozódik a pénzforgalmi szolgáltatások piacán. Mivel önmagától a piac a bankváltási problémát nem oldotta meg, felülről jövő ösztönzés, szabályozói beavatkozás vált szükségessé, amelynek következtében a folyamat várhatóan jelentősen megkönnyíti majd a banki ügyfelek szolgáltatóváltását.

A pénzforgalmi piac belépési költségei jelentősek. A pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásához drága infrastruktúrát kell kiépíteni – fiókhálózat, ügyfélszolgálat, központi informatikai rendszerek, szabályozási előírásoknak való megfelelés stb.–, amelyek jelentős fix költséget indukálva kezdetben méretgazdaságossági hátrányt jelentenek az új belépők számára. Az egy ügyfélre eső költségeket csak növekedéssel lehetne csökkenteni, azonban az ügyfeleket nehéz elcsábítani a már piacon lévő többi szereplőtől.

A hagyományos pénzügyi infrastruktúrák megkerülésének költségei magasak. A második lehetséges megoldásként felmerülő, egy piacot megkerülő párhuzamos pénzügyi rendszer kiépítésének hasonlóan komoly, sokszor leküzdhetetlen akadályai vannak. A Fintech cégek már évek óta jelen vannak a piacon, azonban sokszor nehézségekbe ütköznek azzal kapcsolatban, hogy releváns alternatívaként jelenjenek meg. Számos innovatív fizetési megoldás a pénzforgalmi piac sajátosságai miatt nem tudott máig elterjedni. Az ügyfelek alapvetően bizalmatlanok a nem banki szereplőkkel szemben és kockázatkerülő magatartásuk miatt nem is szívesen viszik el megtakarításaikat a szabályozott körülmények között működő, felügyelt piaci szereplőktől. Az elsősorban fogyasztóvédelmi szabályozások sok esetben megnehezítik az új szolgáltatások nyújtását, vagy a hagyományos szereplők közé terelik a szolgáltatást nyújtó piaci szereplőket – mint a Paypal esetében, amelynek felügyelt intézménnyé, bankká kellett alakulnia. A jelenlegi pénzügyi szektortól teljesen független pénzügyi rendszer pedig a Bitcoin megjelenéséig lényegében csak elméleti szinten létezett.

A pénzforgalmi piac hálózatos jellege miatt az innovatív megoldások akkor lesznek sikeresek, ha a felhasználók vagy szolgáltatók száma eléri a megfelelő nagyságrendet. A pénzüsszeget fogadó és küldő félnek egyaránt olyan rendszert kell használnia, amely biztosítja a fizetési összeg eljuttatását a fizető féltől a kedvezményezettig. Amennyiben akár az ügyfél, akár a pénzforgalmi szolgáltatói oldalon kevés a felhasználó, akkor nagyon nehéz megmondani, hogy melyik oldal fejlesztését érdemes priorizálni a használat növelése érdekében. Mindaddig, amíg a felhasználók száma ügyfél, vagy szolgáltatói oldalon nem éri el a kritikus tömeget, addig a rendszert nem éri meg tömegesen használni. Emiatt sok szereplőnek egyszerre kellene fejlesztenie ahhoz, hogy a szükséges lefedettség biztosított legyen, és a kritikus tömeget elérje. Ez azonban a piac belépési korlátos és mérethatékonysági jellege miatt kevés esetben valósul meg egyidőben. Így egy új megoldást kezdetben kevésbé széleskörben lehet használni, mint a már elterjedt megoldásokat.

A hagyományos piaci szereplők a fenti jellemzők miatt „beágyazottá” váltak, nincs motivációjuk fejleszteni, versenyezni. A hagyományos piaci szereplők évtizedeken keresztül hatékonyan védték a pénzforgalmi

bevételeiket, és bástyázták körbe piaci pozícióikat. A fentebb említett gátak – szabályozás, röghöz kötés, méretgazdaságossági és belépési korlátok, hálózati jelleg, egyéb sajátosságok – a rendszerben tartották az ügyfeleket, megnehezítették a külső és belső versenyt. Emiatt csak a legszükségesebb fejlesztések valósultak meg. Mivel az innováció nem jelentkezhetett versenyelőnyként, így a költségeket nem ellensúlyozta a várt bevételnövekmény sem, minden egyes beruházásra csak szükségessé tekintettek a szereplők. Ennek eredményeképpen a beruházások az optimális szinttől elmaradtak és ahogyan Magyarországon is megfigyelhető volt, a technológia fejlődésével a pénzforgalmi szolgáltatók nem fejlesztettek kellő mértékben, a legújabb lehetőségeket a hatékony működésre és az ügyfélműködés javítására nem használták ki.

Ugyanakkor mára a piacon jelentős változások indultak el, amellyel a beágyazott szereplők kora véget ért. A jelenleg zajló folyamatok alapvetően változtatják meg a kialakult helyzetet. A technológiai fejlődés által indukált fejlesztési lehetőségek és a hagyományos szereplők által kínált szolgáltatások közötti ellentmondás nagymérvű lett. A gazdaság más szektoraiban lezajlott infokommunikációs forradalom megváltoztatta az ügyféligényeket és a Fintech szektor formájában új versenytársakat hozott létre. A technológiai fejlődés, az ügyféligények átalakulása és a versenyt támogató európai szabályozási és szabványosítási változások hatására a banki jövedelmezőséget védő gátak lassan lebomlanak és a következő tíz évben feltehetően gyökeresen átalakul majd a pénzforgalmi szektor. Ezek a jellemzők globálisan érvényesülnek és alakítják át a piacokat, a változások azonban a magyar piacot sem hagyják érintetlenül.

2. A VÁLTOZÁS FORRÁSAI

2.1. Technológia fejlődés lépései és hatásuk

2.1.1. A megváltozott ügyféligények kielégítése a hagyományos infrastruktúrák használatával

A ma működő hagyományos infrastruktúrák nem képesek maradéktalanul megfelelni a jelenlegi fogyasztói elvárásoknak és technológiai lehetőségeknek. A 21. században a fogyasztók részéről alapvető igényként jelent meg, hogy az élet más területeihez (például elektronikus levelek, üzenetek küldése, tájékozódás, hírfogyasztás) hasonlóan, banki ügyeiket is valós időben, a nap 24 órájában, az év 365 napján tudják intézni. Az elérhetőség mellett fontos szempont lett a felgyorsult digitális világban az ügyintézés sebessége. Miközben másodpercek alatt lehet a világ távoli pontjaira elektronikus leveleket küldeni, valós időben lehet beszélgetést folytatni egymástól több ezer kilométerre lévő szereplők között, addig a pénzösszegek küldése a hagyományos infrastruktúrákon gyakran egy országon belül is órákba telik, határon átnyúló ügyletek esetében pedig akár több napot is igénybe vehet. Ez elsősorban arra vezethető vissza, hogy a jelenlegi pénzügyi infrastruktúrák működését alapvetően az évekkel vagy évtizedekkel korábbi adatátviteli kapacitások és kommunikációs lehetőségek határozzák meg. A korábbi technológiai színvonalon sem a folyamatos rendszer elérhetőség, sem pedig az azonnali – néhány másodperc alatt lebonyolított – tranzaktálás nem lehetséges. Az általában jegybankok által üzemeltetett, ún. RTGS¹ rendszerek (ilyen Magyarországon a Valós Idejű Bruttó Elszámolási Rendszer – VIBER) többnyire csak korlátozott tranzakciószámot képesek kezelni, nem a nagytömegű, kisértékű² tranzakciók feldolgozására készültek, és a „valós idő” is inkább perceket jelent, semmint a kor színvonalának megfelelő és bizonyos fizetési helyzetek által megkívánt másodperceket. Ebből következően a felsorolt hiányosságok kiküszöbölésére a fejlesztések több irányba is elindultak.

¹ Real-time Gross Settlement

² A kisértékű tranzakciók a lakossági és vállalati szektor által lebonyolított reálgazdasági tranzakciókat jelentik, a tranzakció összegétől függetlenül.

2.1.2. A hagyományos infrastruktúrát használó, arra ráépülő elkerülő megoldások létrejötte

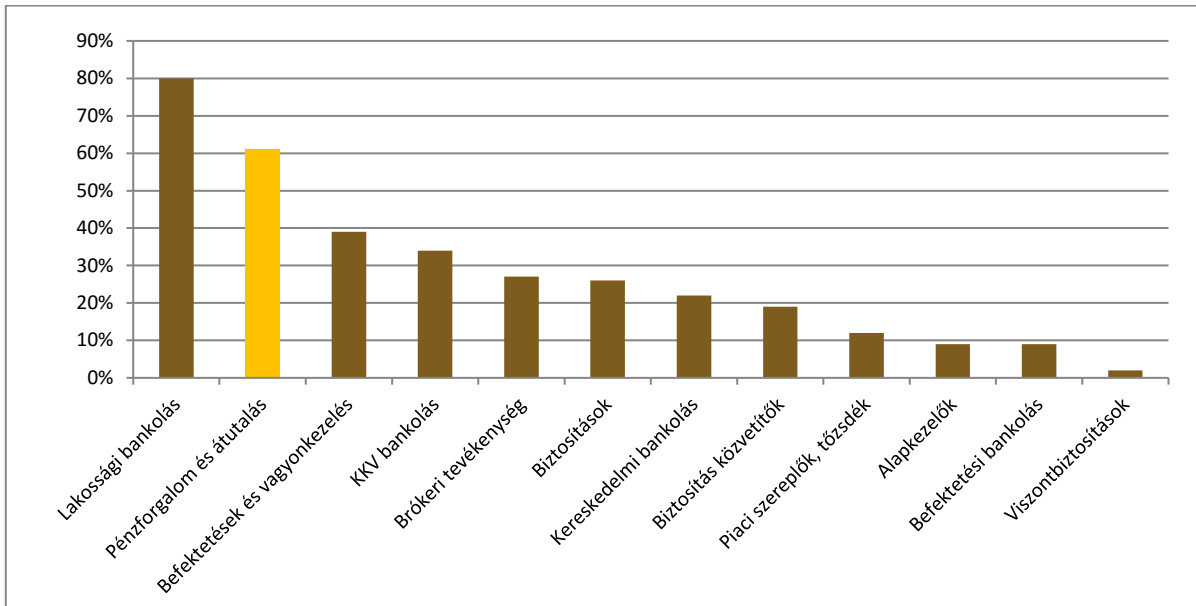
A technológia fejlődése és az új piaci szereplők megjelenése lehetőséget biztosított arra, hogy a hagyományos infrastruktúrán alapuló, de annak hátrányait részben kiküszöbölő új, innovatív megoldások szülessenek. A technológiai fejlődést és az internet széleskörű elterjedését kihasználva számos új típusú Fintech szereplő jelent meg a pénzforgalmi piacon. Az ún. „disruptive”³ szereplők és technológiák megjelenése nem kizárólag a bankszektorra és azon belül a pénzforgalmi iparágra jellemzőek. A gazdaság más területein, így a személyszállításban (pl: Uber), a szálláshelyek értékesítésében (pl:Airbnb) vagy az autógyártásban (pl:Google) is látható, hogy új típusú szereplők jelennek meg, amelyek nem az infrastruktúra és a hardver, hanem a szolgáltatások és a szoftver oldaláról közelítenek meg egy részpiacot és érnek el jelentős sikereket.

Jellemző lett, hogy úgy válhat valaki jelentős szereplővé egy adott részpiacon, hogy alapvetően szolgáltatásokat közvetít, de nem birtokolja a szolgáltatás nyújtásához kapcsolódó eszközöket. Az Ubernek például egyetlen autója, az Airbnb-nek egyetlen szállodája sincs, mégis szinte megkerülhetetlen szereplők az adott területen, és így lehet jelentős befolyása a Google-nek is az autóipar területén a szoftverével, amihez a mai autógyártók kvázi kiszolgálóként csatlakozhatnak majd a hardver, a tulajdonképpeni autó legyártásával. Hasonló történhet meg a pénzügyek piacán, ahol a hagyományos intézmények, a számlavezető bankok néznek szembe az egyre kifinomultabb és személyre szabottabb szolgáltatásokat kínáló Fintech cégekkel.

Az új szereplők akár a jelenlegi piaci szerepek felcserélését is okozhatják. Mivel a jövőben elképzelhető, hogy például az autógyártók egymással versenyeznek majd azért, hogy egy jól működő szoftver fusson az autójukon, úgy jöhet el az az időszak is, amikor a bankok számára nem az lesz a kérdés, hogy együttműködjenek a Fintech cégekkel, hanem ők versenyeznek majd azért, hogy ügyfeleik számára elérhető legyen az adott Fintech cég szolgáltatása.

³ szétszakító, leválasztó

2. ábra: A pénzügyi szektor mely területeit veszélyeztetik a fintech cégek az elkövetkező öt évben?

Forrás: PWC Global Fintech Survey (2016)

A pénzforgalmi szolgáltatások piacán fokozódó verseny tapasztalható az új típusú szolgáltatók megjelenésével. A banki szolgáltatásokon belül is több területet érintenek az új típusú szolgáltatások (robottanácsadás megjelenése a befektetéseknél, személyek közötti P2P hitelezés, azonnali fizetés stb.), azonban az elektronikus kereskedelem nagymértékű fejlődése által támasztott igény révén a legjelentősebb hatás jelenleg a fizetési megoldások területén érezhető. Az új ügyféligényekre, mint az azonnaliság vagy folyamatos elérhetőség, a hagyományos infrastruktúrák nem, vagy csak késve tudtak reagálni, és többek között ez biztosított lehetőséget az új szereplők piacra lépésének is. A technológiai fejlődés révén jelentősen nőtt a rendszerek számítási kapacitása is, fejlett üzenetküldő megoldások lettek elérhetőek, az ügyfelek oldaláról pedig robbanásszerű volt az interneteléréssel rendelkező okostelefonok elterjedése.

Az új piaci szereplők egy része a jelenlegi pénzforgalmi infrastruktúrákat egyrészt megkerülve, másrészt felhasználva új fizetési rendszert hozott létre, másrésztük a jelenlegi fizetési módok alapján új típusú ügyfélélményt nyújtó szolgáltatásokat biztosít. Ezek az új típusú megoldások lényegében a jelenlegi rendszerek részbeni használatával, de egy új üzleti modell révén, elsősorban az online vásárlás igényeire szabottan többlet szolgáltatások biztosításával további tranzakciókat generálnak, de már a saját rendszereiken belül gyorsabban és olcsóbb megoldás segítségével. Másrésztük a jelenlegi fizetési módokra, elsősorban a bankkártya alapozva kereskedelmi fizetések esetén, kényelmi szolgáltatásokat biztosítanak mobilalkalmazások segítségével.

1. keretes írás: Példák az új piaci szereplők által nyújtott új megoldásra

Az új piaci szereplők több úton indultak el, hogy a piacokat meghódítsák. Az egyik irányt az olyan elektronikus pénz alapú rendszerek jelentik, mint a PayPal, vagy Kínában Alipay, amelyek részben megkerülve a jelenlegi infrastruktúrákat saját rendszereiken belül tudnak gyors és olcsó szolgáltatásokat nyújtani. Ugyanakkor ezek nem tekinthetők a jelenlegi fizetési rendszerektől teljesen függetlennek, mivel a fogyasztók a tranzaktálásra használható egyenlegüket fizetési kártyás vásárlás vagy banki átutalás útján tölthetik fel fizetési számlájukról, azaz továbbra is szükségük van bankkapcsolatra. Az új szolgáltatások révén lehetővé vált ugyanakkor az is, hogy akár határon átnyúlóan is néhány másodperc alatt kényelmesen, felhasználóbarát módon lehessen fizetni online vásárlás során, pénzt küldeni a kedvezményezetteknek, vagy akár személyre szabott kedvezményeket kapni a kereskedőktől, vagy egyes megoldásokkal például a közösségi oldalakon (pl. Facebook, Twitter) is lehessen pénzt küldeni ismerőseinknek egy üzenet segítségével.

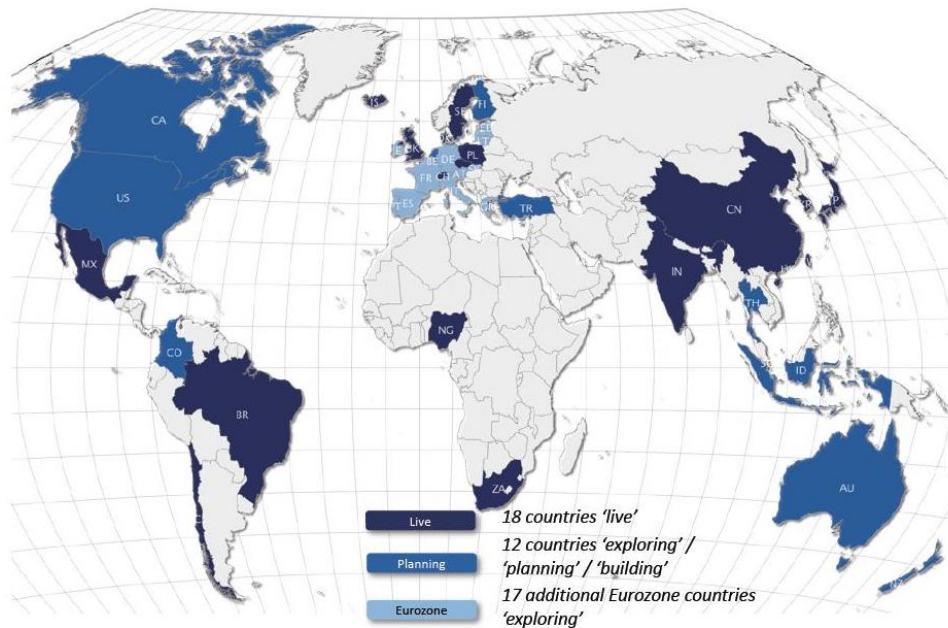
Szintén a határon átnyúló fizetések lassúságát használják ki az olyan piaci szolgáltatók, mint a Transferwise, amelyek innovatív megközelítésükkel részben megkerülik a széttöredezett és bonyolult fizetési rendszereket. A Transferwise esetében például nem történik tényleges pénzmozgás az országok között csak országon belül, ez biztosít gyorsabb szolgáltatást. A fogyasztók valójában nem a kedvezményezett számlájára küldik pénzüket, hanem a Transferwise gyűjtőszámlájára egy gyorsabb és olcsóbb belföldi átutalás keretében, és a kedvezményezett is egy ilyen gyűjtőszámláról kapja meg az összeget saját országában. Azaz a szolgáltatás azt az ügyfélményt nyújtja, mintha minden érintett országban rendelkezniük fizetési számlával annak érdekében, hogy a belföldi átutalásokhoz hasonló gyorsasággal, alacsony költségek mellett bonyolíthassunk le határon átmenő fizetéseket.

További fejlődési utat jelent azoknak a szolgáltatóknak (pl. Applepay, Samsungpay) a megjelenése, amelyek meglévő fizetési módokra, elsősorban kártyás vásárlásra kínálnak nagyobb ügyfélményt. A plusz szolgáltatást az ügyfelek felé elsősorban a kényelmes használhatóság jelenti, azaz nem szükséges a bankkártyánkat is magunknál tartani, a fizetéshez elegendő a mobiltelefon is. Emellett ezek a megoldások összeköthetőek az adott gyártó más szolgáltatásaival is, így pl. lehetővé válik telefonos alkalmazáson belüli vásárlás anélkül, hogy újra meg kellene adni a kártyaszámot, valamint lehetősége van a kereskedőknek személyre szabott kedvezményes ajánlatokat biztosítani vásárlóik számára. Fontos változás az is, hogy ezekkel a szolgáltatásokkal olyan szereplők (pl. telefon/számítógép gyártók) lépnek be a pénzforgalmi piacra, amelyeknek nem a fizetések jelentik a fő szolgáltatási területüket, ez csak egy szeletét jelenti a vállalati ökoszisztémájuknak.

2.1.3. Központi infrastruktúra megújítása: folyamatos működést, azonnaliságot lehetővé tevő infrastruktúra létrehozatala – azonnali fizetési rendszer bevezetése

Az új piaci szereplők megjelenése mellett a hagyományos infrastruktúrák fejlesztése is megkezdődött válaszul a digitalizáció jelentette kihívásokra, ez alapvetően az azonnali fizetési megoldások bevezetésével valósul meg. A fizetési rendszerek teljes megújítása korszakváltást jelent a pénzforgalomban, amely biztosítja a technológia nyújtotta előnyök kihasználását a piac összes szereplője számára, lehetővé teszi a versenyképes pénzforgalmi szolgáltatások nyújtását az ügyfelek számára, így hosszú távon biztosítja igényeik kielégítését a fizetési helyzetek lehető legszélesebb körében. A rövid távon jelentős beruházási igény miatt a piaci szereplők gyakran maguktól nem is kezdeményezik az infrastruktúra teljes megújítását, ezért szükség lehet a jegybankok szerepvállalására a rendszerek fejlesztésének koordinálásában. A világ számos országában indítottak már el azonnali fizetés szolgáltatást vagy tervezik annak bevezetését központi banki ösztönzés alapján, ezzel összhangban kezdte meg a hazai bevezetés előkészítését az Magyar Nemzeti Bank (MNB) is.

3. ábra: Azonnali fizetési rendszerek a világban

Forrás: SWIFT: The Global Adoption for Real-time Retail Payments Systems (2015)

Az azonnali fizetési rendszerek mögött különböző működési, likviditáskezelési modellek lehetnek, azonban általában jellemző az azonnali rendszerekre a folyamatos (a nap 24 órájában, az év minden napján) működés és a néhány másodperces tranzakció-lebonyolítás, így megfelelnek a jelenkori elvárásoknak is. Számos rendszer, -így a tervezett magyar megoldás- esetében is további fontos jellemző lesz, az átjárhatóság, a nyílt szabványokon alapuló működés, amely a fizetési megoldások innovációját és a piaci versenyt is elősegíti, mivel széles körben teszi lehetővé kiegészítő szolgáltatások nyújtását a piaci szereplők sokasága által. A másodlagos azonosítók központi adatbázisa biztosítja, hogy az egyes számlaszámokhoz további azonosítókat, például telefonszámot lehessen rendelni, ezzel könnyítve meg az ügyfelek számára az átutalási tranzakciók lebonyolítását.

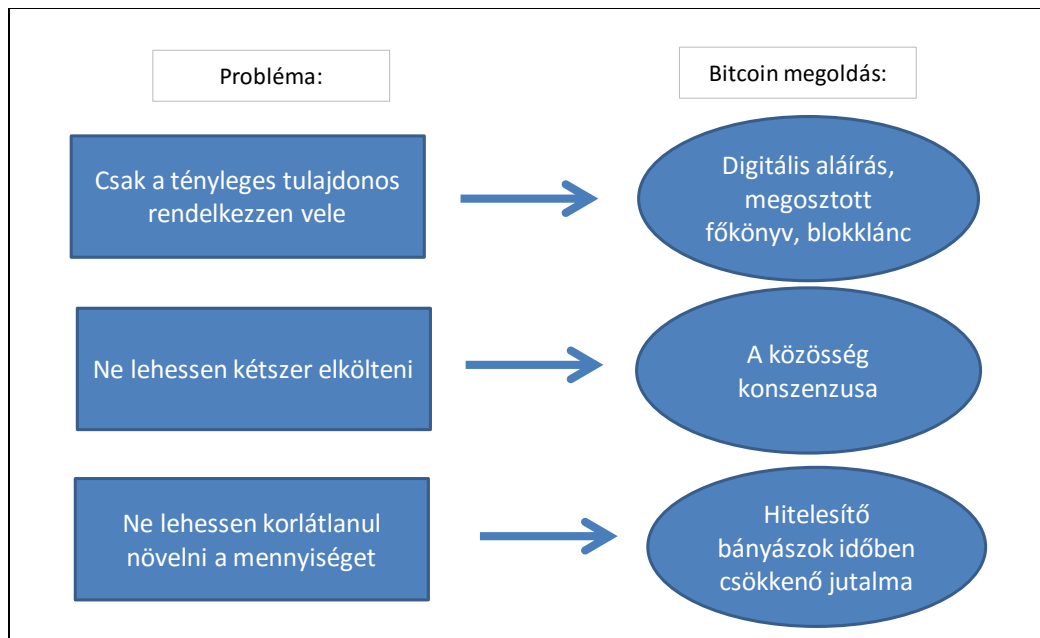
2.1.4. Új alternatív technológiát használó megoldások létrejötte– virtuális pénzek megjelenése

A virtuális pénzek az első célzott kísérletet jelentik a teljes pénzügyi rendszer megkerülésére és leváltására. A Bitcoin létrehozásának eredeti célja az volt, hogy alternatívát teremtsen a központilag kibocsátott, ellenőrzött pénzeknek. A 2008-as pénzügyi válság eredményeként a hagyományos szereplőkben megrendült bizalom hatására a Bitcoin kitalálói egy olyan „pénzhelyettesítőt” alkottak, ami központi szereplő nélkül képes validálni és elszámolni fizetési műveleteket. Annak ellenére, hogy a Bitcoin-ra sokszor „digitális készpénzként” hivatkoznak, pontosabb megfogalmazás a „digitális árupénz”, mert a készpénzzel ellentétben a virtuális pénzeknek nincs központi kibocsátója, valamint kötött és rugalmatlan a kínálata –az egykori aranypénzhez hasonlóan.

A virtuális pénzek működőképességének biztosítását 2009-ig, a Bitcoin létrejötteig, többek között három tényező megoldatlansága gátolta. Egyrészt mivel nincs központi szereplő, ezért hiteles nyilvántartást szükséges létrehozni az ügyfelek által birtokolt számlák egyenlegéről annak érdekében, hogy a pénzt csak a tényleges tulajdonosa költhesse el. Másrészt biztosítani kell, hogy a pénzt ne lehessen többszörösen elkölteni. Központi szereplő nélküli hálózatokban ugyanis kihívást jelent annak meghatározása, hogy melyik tranzakció teljesült valójában, tehát a hálózat tagjainak egyet kell érteniük abban, hogy melyik tranzakció valósult meg. Harmadrészt megoldást kellett találni arra, hogy ne lehessen korlátlanul növelni a pénz mennyiségét.

Mivel a virtuális pénz digitális jelként létezik, ezért korlátlanul többszörösíthető, így valamilyen belső szabállyal korlátozni szükséges a létrehozott mennyiséget. Amennyiben ez nem biztosított, az a pénz rövid időn belüli elértéktelenedésével jár.

4. ábra: Digitális árupénzek működésének 3 fő problémája

A Bitcoin volt az első virtuális pénz, amely képes volt a digitális árupénzek fent jelzett problémáit feloldani. A virtuális pénzek nyilvántartását biztosító „főkönyv” megosztott⁴, azaz minden szereplő rendelkezik egy példánnyal belőle. Így nyomon lehet követni, hogy a tranzakció indítója rendelkezik-e a megfelelő fedezettel. A fizetési tranzakciókat kriptográfiai eljárásokkal digitális aláírással látják el, ami minden szereplő számára ellenőrizhető és feltörhetetlen, így nem fordulhat elő, hogy olyan személy használja fel a pénzeket, aki nem a pénz valódi tulajdonosa. A második kérdésre, a többszöri felhasználás kiszűrésére a Bitcoin a hálózat méretét használja fel. A felhasználók nyilvántartják a konszenzusosan elfogadott tranzakciókat és blokkként hozzáépítik a mindenki által elfogadott nyilvántartáshoz – ez maga a blokklánc⁵. A blokképítés során a tranzakciók validálása érdekében bonyolult matematikai feladatokat kell megoldani. A blokkláncot csak kiemelt tagok építhetik, akik egymással versenyezve a megfelelő formai és tartalmi ellenőrzéseket is elvégzik. A munkájukért jutalmat kapnak újonnan keletkezett Bitcoin és tranzakciós díj formájában. Ha esetleg két eltérő új blokk kezd párhuzamosan elterjedni a hálózaton, akkor minden résztvevő azt választja, ami hosszabb és mögötte nagyobb számítási kapacitás van. Így a párhuzamosságokat a hálózat kiszűri, nincs vita egy tranzakció megvalósulásáról. Ahhoz, hogy valaki feltörje a rendszert és a hamis tranzakciókkal a pénzek birtoklását átvegye, a hálózat legalább felét ellenőrzése alá kell vonnia. A korlátosság problémáját a Bitcoin tervezői úgy oldották fel, hogy a program korlátozza a blokklánc építése közben létrehozható Bitcoinok mennyiségét, ami időben fokozatos csökken.

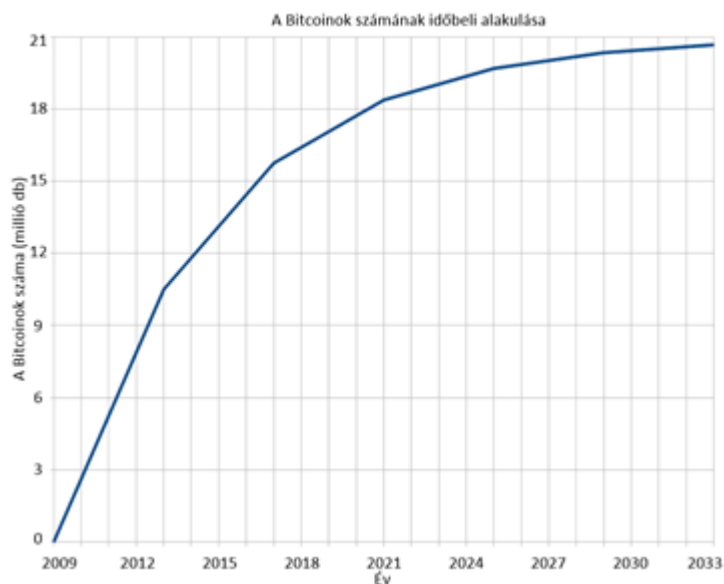
A Bitcoin hálózat a mai formájában kihívásokkal áll szemben, amelyet a mögöttes technológiának kellene kezelnie és amelyek miatt nem képes széleskörben átvenni a pénzügyi közvetítő rendszer szerepét. Az

⁴ distributed ledger

⁵ blockchain

indulása óta a Bitcoin fölkapott téma lett, ígérete egy bankoktól független, anonim, gyors, olcsó és biztonságos pénzügyi rendszer. Ugyanakkor a Bitcoin árfolyama rendkívül volatilis alakult a bevezetése óta és nem tudott stabilizálódni. A központi szereplő kiiktatása azt is jelenti, hogy az ügyfeleket nem védik a hagyományos banki szektorban évtizedek alatt kialakult fogyasztóvédelmi szabályok. Emiatt akár nagy veszteségeket is elszenvedhetnek garancia és kárpótlás nélkül. Az exponenciális növekedéssel párhuzamosan a hálózat infrastruktúrája is megváltozott. Míg kezdetben a blokkok építését és így az elszámolást egyszerű személyi számítógépek végezték, most már specializált, hálózatba rendeződött profitorientált cégek oldják meg a számítási feladatokat. Ez a helyzet egy erősen koncentrált piacot eredményezett, ahol nagyjából öt bányatársaság (mining pool)⁶ a forgalom 80 %-a felett rendelkezik. A számítások során felhasznált áram költsége ma már összemérhető a keletkező új Bitcoin értékével, így egyre kisebb haszonnal végezhető a tevékenység. A csökkenő jutalom előre rögzíti a pénzkínálatot és így nem alakítja a reálgazdaság pénzigényéhez. Ez hosszú távon deflációs hatásokat indíthat el.

6. ábra: A Bitcoin kínálata rugalmatlan

A Bitcoin hálózat növekedésével párhuzamosan a hagyományos banki szereplők is fejlesztésekbe kezdtek, ami egy jelentősen átalakult versenyhelyzetet eredményezett a piacon. Számos új, innovatív fizetést lehetővé tevő alternatíva is megjelent a piacon. A Bitcoin induláskor jellemzően még késleltetett T+1 vagy akár T+2 napos elszámolásokat felváltották a napközbeni átutalási rendszerek, az azonnali fizetések bevezetése pedig gyorsuló ütemben folyik a világ számos pontján. Ezzel szemben a Bitcoin elszámolási ideje kötött, 10 perc telik el az elfogadásig és 1 óra a véglegesítésig. Így az azonnali fizetés igényének nem tud megfelelni.

A Bitcoin mögött rejlő technológia és annak elemei – elosztott főkönyvi rendszer, blokklánc, konszenzus – a problémák feloldása után, akár nagymérvű újításokat is hozhatnak a pénzforgalomban. A pénzforgalmi piac számos szereplője kezdett kutatásokba a megosztott főkönyvi technológiában rejlő lehetőségek kiaknázására. Ezek a vizsgálatok több irányba is elindultak, pl. a határon átnyúló utalások átfutási idejének lerövidítésére vagy az ún. okosszerződések alkalmazására, amelyek a szerződésben foglalt feltételek megvaló-

⁶ A matematikai feladatok megoldásával foglalkozó szervezetek.

sulása esetén automatikusan teljesülnek, lényegesen csökkentve ezáltal a kapcsolódó költségeket. A megosztott főkönyvi technológia felhasználhatóságának elemzésében a jegybankok is aktívan részt vesznek. Egyrészt több olyan nemzetközi projekt is indult, amely a jegybanki pénzügyi infrastruktúrák (pl. jegybanki kiegyenlítés vagy értékpapír elszámolás) működésének átalakítását célozza. Másrészt számos országban vizsgálják egy központi kibocsátású „digitális jegybankpénz” kibocsátásának lehetőségeit és hatásait a jelenlegi pénzügyi közvetítő rendszerre, ugyanis egy digitális jegybankpénz bevezetésével a bankok jelenlegi betétgyűjtési-hitelezési tevékenysége feltehetően gyökeresen átalakulna. Ugyanakkor ezek a kutatások még a kezdeti fázisban járnak, és csak elméleti lehetőségeket vizsgálnak, így tényleges alkalmazásuk nem várható a közeljövőben.

7. ábra: A Bitcoin által ígért előnyök és azok gyakorlati megvalósítása

2.2. A szabályozási, szabványosítási folyamatok és ezek hatása

Az új Pénzforgalmi irányelv keretében megvalósuló szabályozási változások támogatják az új szereplők piacra lépését, továbbá növelik a versenyt a pénzforgalmi szolgáltatások piacán. A technológia változások, az innovációk hatása, az ügyféligények módosulása és a Fintech cégek megjelenése (pl. a fizetéskezdeményezési szolgáltatást -, valamint számlainformációs szolgáltatást nyújtó vállalkozások) miatt a jogi szabályozás is jelentős átalakuláson ment keresztül. Az új Pénzforgalmi irányelv már ezeket az új típusú cégek nyújtotta szolgáltatásokat is a hatálya alá vonja és a szolgáltatások nyújtását engedélyezett és felügyelt pénzforgalmi intézmények számára lehetővé teszi. Így a 2018-tól módosítandó hazai jogszabályok által már Magyarországon is megteremtődik a feltétele az innovatív fizetési szolgáltatásokat kínáló vállalkozások szabályozott keretek közötti piacra lépésének.

A Fizetési számla irányelv átültetése révén egyszerűbbé, gyorsabbá válik a bankváltási folyamat, átláthatóbbá válik a pénzforgalmi szolgáltatások árazása, ezzel fokozódik a verseny a pénzforgalmi szolgáltatások piacán. Az irányelv átültetésével létrejött egy új alapszámla konstrukció, amely a számlával jelenleg nem rendelkező ügyfelek számára is lehetőséget biztosít a modern elektronikus pénzforgalmi szolgáltatások igénybevételére. Az irányelv átültetésének eredményeként a fizetési számlához kapcsolódó díjak összehasonlíthatóvá tételének előírása miatt átláthatóbbá válik a pénzforgalmi szolgáltatások árazása is. Emellett a szabályozás zökkenőmentes és hatékonyabb pénzügyi mobilitás irányába tett előírásai miatt a bankváltás folyamata is egyszerűsödik, könnyebbé válik, amely szintén hozzájárul a verseny fokozódásához

2. keretes írás: Az új típusú szolgáltatók piacra lépésének szabályozása az új Pénzforgalmi Irányelvben

Az új típusú elektronikus pénzforgalmi szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások- belépve a bankok és az ügyfelek közé – az interneten keresztül ügyfeleiknek többlétszolgáltatásokat nyújtanak. Összesítik például a különböző hitelintézeteknél vezetett számlák egyenlegeit, vagy lehetővé teszik, hogy ügyfeleik interneten keresztül az általuk kiválasztott bankszámláik terhére fizetéseket kezdeményezzenek. Ezek az új típusú szolgáltatók a banki és a fizetési többlétszolgáltatásokat általában már hordozható eszközökről – táblagépekről, de még inkább a mára egyeduralkodóvá vált mobil telefonokról, - saját alkalmazásaikon keresztül nyújtják. Ezek a szolgáltatások kívül estek ugyanakkor az érvényben lévő jogi- és technológiai szabályozásokon, így a működés jogbiztonsága, felügyelete, és az ügyfélvédelem nem volt garantálható. Ezért vált szükségessé új szabályozás kialakítása - a verseny és az innováció elősegítése mellett - a pénzforgalmi tevékenységek átláthatóságának a biztosítására, valamint a fizetések biztonságának a növelésére. Az új európai szabályozás egyik legjelentősebb előírása a bankszámlákhoz való interneten keresztüli közvetlen elektronikus hozzáférés lehetőségének a megteremtése ezen vállalkozások számára. A **fizetéskezdeményezési szolgáltatók**, és a **számlainformációs szolgáltatók** – az ügyfelek számára nyújtott extra többlétszolgáltatásokat a bankszámlák adataira alapozva nyújtják. Az új szabályozás előírja, hogy a hitelintézeteknek lehetővé kell tenniük a ezen intézmények számára az objektív, megkülönböztetéstől mentes elektronikus hozzáférést a bankszámlákhoz, azok egyes adataihoz. E hozzáférésnek kellően széles körűnek kell lennie ahhoz, hogy a vállalkozások akadálytalanul és hatékony módon nyújthassák többlétszolgáltatásaikat, és nem szabható feltételül az sem, hogy e célból szerződéses jogviszony álljon fent közöttük. A hozzáférést a hét minden napján, napi 24 órában biztosítani kell, és mindazokat a szolgáltatásokat legalább nyújtani kell a fizetési szolgáltatók számára, amelyeket a bankok az online internetbanki felületein az ügyfelek számára nyújtanak. Természetesen csak azok a szolgáltatók férhetnek majd hozzá az ügyfelek bankszámláihoz, amelyek részére az ügyfelek a bankjuknál a hozzáférést előzetesen engedélyezték.

Az Egységes euro-pénzforgalmi övezet (SEPA)⁷ keretében megvalósuló fejlesztések, a szabványosítási folyamatok elősegítik az új innovatív pénzforgalmi szolgáltatások nyújtását is. A SEPA kezdeményezés célja, hogy a pénzforgalmi szolgáltatók ügyfelei egyetlen fizetési számláról a belföldi fizetésekhöz hasonló gyorsasággal, hatékonysággal, azonos feltételekkel teljesíthessenek fizetéseket euroövezeten belül. A SEPA közös technikai szabványok és fizetési modellek használatán alapul, amelyek közül a SEPA átutalást (SCT) 2008-ban, a SEPA beszedést (SDD) 2009-ben vezették be. 2016-ban kidolgozták a SEPA azonnali átutalás (SCT inst.) fizetési modellt is, amelyen a jövőben bevezetendő pán-európai azonnali fizetés alapul majd. Magyarország számára a SEPA fizetési modelleknek -bár elsősorban az euro fizetéseket érintik- azért van jelentősége, mert 2016. novemberétől a hazai kisértékű euro fizetési forgalom is a már bevezetett fizetési modellek

⁷ Single Euro Payments Area

alapján folyik és a 2012-ben elindított napközbeni átutalási rendszer az SCT magyar változatán alapul. A tervek szerint 2019-től működő új azonnali fizetési rendszer alapkoncepciójának elkészítése során az SCT inst. figyelembe vételre került.

A SEPA egyik fontos követelménye az átjárhatóság megteremtése, amely szintén hozzájárul a verseny erősítéséhez és az innovatív fizetési megoldások elterjesztéséhez. Az átjárhatóság olyan technikai (pl. szabvány) és üzleti megoldások alkalmazását jelenti, amelyek biztosítják a fizetési megbízások lebonyolítását a fizető fél és a kedvezményezett között abban az esetben is, ha azok két különböző fizetési rendszer, vagy egy rendszeren belül nyújtott különféle szolgáltatások résztvevői. Ez azt is jelenti, hogy a fizetések lebonyolítását nem akadályozhatják olyan üzleti és technikai jellegű akadályok, amelyek miatt a fogyasztóknak több rendszerhez is csatlakozniuk kell a különféle fizetési megbízásaik teljesíthetősége érdekében. A középtávon bevezetendő azonnali fizetési rendszer egyik fő célja, hogy olyan átjárható, nyílt szabványokon alapuló fizetési rendszer legyen, amelyben a rendszerhez történő csatlakozáshoz elegendő egyetlen pénzforgalmi szolgáltató szolgáltatását igénybe venni.

3. MI SZÜKSÉGES A MAGYAR BANKSZÉKTOR SIKERES ALKALMAZKODÁSÁHOZ?

A bankoknak sokkal élesebb versenyre kell felkészülniük és versenyképességüket globálisan is növelni szükséges. A technológiai fejlődés révén létrejövő innovatív pénzforgalmi szolgáltatások elterjedése, amelyek többségét a feltörekvő Fintech iparág szereplői nyújtják, valamint számos a versenyt ösztönző jogi szabályozás következtében a bankoknak a jelenleginél jóval élesebb versenyre kell felkészülniük. Továbbá mivel az innovatív szolgáltatások nyújtása az internet révén már nem áll meg az országhatároknál, ezért a pénzforgalmi szolgáltatóknak azt is el kell érniük, hogy ne csak a hazai, hanem más, külföldi szereplőkkel is fel tudják venni a versenyt, így a globális versenyképességük fokozása is kiemelt jelentőségűvé válik.

3.1. Működési hatékonyság jelentős növelése

Számos manuális beavatkozást igénylő tevékenységet automatizálni kell, és a belső banki folyamatokat is át kell alakítani. Mindezek erőforrás igényes folyamatok, azonban rövid időn belül meg kell kezdeni azokat, hogy az azonnali rendszer 2019 közepi indulására az új pénzforgalmi szabályozásban előírt követelmények teljesíthetők legyenek. A régi, akár több évtizedes számlavezető rendszerek cseréje egy korszerűbb megoldásra hozzásegítheti a bankokat a költséghatékonyabb működés eléréséhez. Szintén világszerte megfigyelhető folyamat a fizikai infrastruktúra leépítése-átalakítása, ennek keretében a bankfióki hálózat fokozatos csökkentése mellett például egyre többféle szolgáltatásra alkalmas ATM-ek jelennek meg, és az interneten elintézhető banki ügyek száma is folyamatosan nő. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni szabályok megváltozása lehetővé teszi a távazonosítást, így a távszerződések megkötését is, amely abba az irányba hat, hogy az ügyfélnek még az üzleti kapcsolat létesítésekor sem szükséges személyesen bemennie a bankfiókba. Mindezekkel összefüggésben, világszerte nő a virtuális bankfiókok száma, amelyek széleskörű elterjedése várható Magyarországon is.

3.2. A banki infrastruktúra fejlesztése az azonnali fizetési szolgáltatások nyújtása érdekében

Az azonnaliság, a folyamatos 24 órás működés alapelvárás lett az ügyfelek részéről, amely a banki működést is folyamatos működés felé tereli a pénzforgalom terén és más banki területeken is. A technológiai fejlődés, a gazdaság más területeihez hasonlóan, az azonnaliság, a folyamatos működés elvárását hozta magával, így az ügyfelek igényei is ilyen irányba változtak meg. Emiatt az utóbbi időszakban a világ számos országában elterjedtek, vagy bevezetés előtt állnak az azonnali fizetést biztosító rendszerek. Az azonnali

fizetési rendszerek a pénzügyi infrastruktúrák jelentős átalakítását, újragondolását jelentik, így költséges, átfogó fejlesztésekkel, jelentős erőforrásigénnyel járnak együtt.

Az MNB az innovatív fizetési megoldások hazai elterjedése, valamint a verseny fokozása érdekében az azonnali fizetési rendszer létrehozását aktívan ösztönzi. A hazai pénzforgalmi szolgáltatások terén jelenleg rendkívül korlátozottan figyelhető meg a fejlett technológiák, például a mobilfizetési megoldások alkalmazása. Az MNB célja az azonnali fizetési szolgáltatás létrehozásával a modern informatikai megoldások hasznosítása, ezáltal pedig az innováció támogatása, a pénzforgalmi szolgáltatások fejlesztése és a fizetési piac szereplői közötti verseny ösztönzése. Mindezen célok elérése érdekében 2016 decemberében a jegybank publikálta a rendszer bevezetéséhez szükséges alapkoncepciót és szabályrendszert, a GIRO Zrt. pedig megkezdte a rendszer megvalósítását.

Minden érintett szereplőnek végre kell hajtania mindazokat fejlesztéseket, amelyek biztosítják, hogy legkésőbb 2019 második felében elérhetővé váljon az azonnali fizetési szolgáltatás a hazai fogyasztók és vállalkozások számára. Mivel Magyarországon sem a központi infrastruktúra, sem a pénzforgalmi szolgáltatók rendszerei nem képesek megfelelni az alapkoncepcióban meghatározott szabályrendszernek és ennek megfelelően nem tudják feldolgozni az azonnali fizetési műveleteket, 2017-ben az MNB koordinálásával egy országos pénzügyi infrastruktúra modernizálási projekt indult. Az azonnali fizetéshez kapcsolódó belső fejlesztések végrehajtásával a bankok képesek lesznek megfelelni a 21. századi fogyasztói elvárásoknak, így a folyamatos (7/24) elérhetőségnek és a fizetési műveletek közel valós idejű lebonyolításának.

3.3. Ügyfélbarát árazás alkalmazása

Az elkerülhetetlen fejlesztések költségére az azok révén bővülő tranzakciós forgalom nyújthat fedezetet. A fejlesztések költségei rövid távon akár jelentősebb összegeket is kitehetnek, de ezek vállalása nélkül az a veszély fenyeget, hogy a jelenlegi banki szolgáltatók elveszítik a kapcsolatot ügyfeleikkel és az új szolgáltatók megjelenésével szerepük a továbbiakban csak a fizetési számla vezetésére és egyszerűen a fizetési megbízások továbbítására koncentrálódik majd, az ügyfelek igényeit kielégíteni azonban már nem a bank, hanem más szolgáltató fogja. A fejlesztések a bankok számára azért is fontosak, hogy ne veszítsenek többet annál, mint amit már eddig elvesztettek. A nagyobb fejlesztési költségeket ellensúlyozhatja a magasabb szolgáltatási színvonalból fakadó forgalombővülés, amely a készpénzes fizetések elektronikus fizetések irányába történő átterelésével jelentős lehet. Jelenleg a fizetési tranzakciók közel 80 százaléka bonyolódik készpénzben, ami tág teret biztosít az elektronikus fizetési módok forgalmának további bővülésére. Ez a méretgazdaságosság révén a rendszerek egy tranzakcióra jutó költségeinek nagymérvű csökkenését is eredményezheti, így járulva hozzá a tranzakciók díjainak további csökkentéséhez.

Az azonnali fizetés központi infrastruktúrájára épülő kiegészítő szolgáltatásokat a lehető legalacsonyabb díjakkal kell terhelni a széleskörű használat érdekében. A fejlesztés mellett az is lényeges, hogy az új innovációk árazásánál a pénzforgalmi szolgáltatók olyan mérsékelt díjakat alkalmazzanak, amelyek lehetővé teszik az azonnali fizetés tömeges elterjedését és versenyképesnek bizonyulnak a már jelenleg is elérhető fizetési módok díjaival. Ezt a törekvést az MNB és a központi infrastruktúra megvalósításáért és üzemeltetéséért felelős GIRO Zrt. olyan módon támogatja, hogy a központi infrastruktúra fejlesztését úgy valósítja meg, hogy nem növeli a pénzforgalmi szolgáltatók által jelenleg fizetendő elszámolásforgalmi díjak szintjét, azaz a többlétszolgáltatás a bankok számára nem jelent majd további költséget. Ezt a szigorú költséggazdálkodás mellett a számviteli szempontból lehető leghosszabb leírási idők alkalmazása teszi lehetővé, a banki beruházások esetében is ezeket a szempontokat szükséges érvényesíteni.

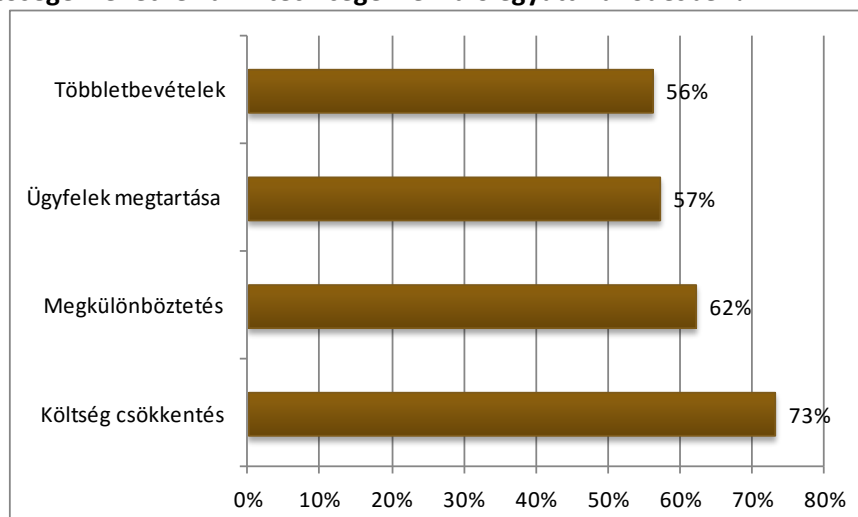
3.4. Versenyképesség növelése innovatív szolgáltatások nyújtása révén

A bankoknak, versenyképességük növelése érdekében, integrálniuk kell a Fintech cégek innovációs képességét, és az azonnali fizetési rendszer központi infrastruktúrájára épülő fizetési alkalmazásokat kell kifejlesztelniük. Ennek három módja lehetséges. Az egyik megoldás, hogy a bank működését teljesen átalakítva maga válik innovatív szolgáltatóvá, az ügyfeleinek modern, jobb ügyfélményt biztosító szolgáltatásokat fejleszt, az azonnali fizetési rendszer új központi infrastruktúrája által nyújtott széleskörű lehetőségek kihasználásával, amelyek a fizetési helyzetek lehető legtágabb körében lehetővé teszik a kényelmes és gyors (azonnali) fizetést az ügyfelek számára. Ez jelentős szervezeti átalakításokkal, a folyamatok teljes átalakításával és az elavult rendszerek cseréjével is együtt járhat. Ugyanakkor a változások eredményeképpen versenyképes szolgáltatások biztosíthatók az ügyfeleknek, amelyekkel az ügyfélbázis, és mindezekon keresztül a banki pénzforgalmi bevételek is növelhetőek.

A bankok Fintech vállalat tulajdonosává is válhatnak, így maguk is megjelenhetnek a Fintech piacon, ami új lehetőségeket jelent piaci részesedésük növelésére. A tulajdonossá válás módjai például, ha innovatív céget alapítanak, vagy vásárolnak. Ebből a szemszögből közelítve a bankok új versenytársként jelenhetnek meg a Fintech cégek számára, pl. fizetéskezdeményezési vagy számlainformációs szolgáltatóként. Ennek megfelelően tehát előfordulhat, hogy az új típusú fizetési szolgáltató tulajdonosa egy hitelintézet, amely meglévő piaci ismertségét kihasználva új pénzforgalmi szolgáltatásokat kezd el biztosítani nem csak a saját, de más bankok ügyfeleinek is. Azaz harmadik fél szolgáltatóként megjelenve lehetőség adódik a bankok számára a versenytársak ügyfeleinek ajánlani személyre szabott konstrukciókat, így hosszú távon növelni az ügyfélbázisukat.

Jelentős potenciál rejlik a Fintech cégekkel való együttműködésben is, amely a bankok számára a költségcsökkentését, az ügyfelek megtartását és bevételeket is hozhat. A bankszektor szereplői úgy is alkalmazkodhatnak a fokozódó piaci verseny által támasztott feltételekhez, hogy együttműködnek az új szereplőkkel, amelynek során meg kell találni a kooperáció legmegfelelőbb módját. Az alap szolgáltatások díjai mellett az új típusú fizetési szolgáltatók által nyújtott szolgáltatások is díjbevételt jelenthetnek a bankok számára. Elképzelhető tehát olyan együttműködési forma a Fintech cégek és a bankok között az, amikor mindkét fél kölcsönösen előnyösnek ítéli meg a másik piaci jelenlétét és a kooperáció révén több ügyfelet, nagyobb forgalmat, ezáltal pedig növekvő bevételeket remélnék. Egy 2016-ban publikált felmérés alapján a válaszadók az együttműködésben rejlő pozitívumok közül leginkább a költségcsökkentésben rejlő lehetőségeket emelték ki, de a megkülönböztetés, az ügyfelek megtartásának előnyei, és a többletbevételek szerzése is a válaszadók jelentős része szerint döntő jelentőségű.

8. ábra Milyen lehetőségek lehetnek a Fintech cégekkel való együttműködésben?

Az innovációs képesség növelése az azonnali fizetés bevezetéséhez kapcsolódóan is kiemelten fontos. Azok a pénzforgalmi szolgáltatók, amelyek az azonnali fizetés bevezetését kötelező feladatnak tekintik és csak a jogszabályi követelményeknek történő legalapvetőbb megfelelésre törekcsenek, alacsonyabb szolgáltatási szintjük miatt le fognak maradni az egyre erősödő versenyben. Ezzel a stratégiával ügyfeleik és pénzforgalmi bevételeik számottevő részét elveszíthetik. Azon pénzforgalmi szolgáltatók azonban, amelyek kihasználják az új infrastruktúra nyújtotta előnyöket és kiegészítő szolgáltatásokat fejlesztenek, például a fizetési helyzetek széles körében használható mobilfizetési megoldásokat hoznak létre az azonnali fizetési rendszerre építve, ügyfélkörüket bővíthetik, az általuk indított fizetési műveletek révén pedig többletbevételekre tesznek szert. Így kiemelten fontos, hogy a kiegészítő szolgáltatások fejlesztésében a bankok már a kezdetektől aktívak legyenek, ha az erősödő versenyben nem akarnak lemaradni. Ez teszi lehetővé, hogy a korszerű fizetési megoldások révén széles körben alkalmazható legyen az azonnali fizetés, ami a banki bevételek szempontjából is előnyös.

3.5. Együttműködés az átjárható szolgáltatások érdekében

A szolgáltatások szintjén a piaci verseny hozhatja el az ügyfelek számára azt az ideális állapotot, amelyben az ügyfelek az általuk elvárt színvonalú, modern pénzforgalmi szolgáltatásokhoz, kedvező feltételek mellett hozzájuthatnak. A pénzforgalmi szolgáltatásokat igénybe vevő ügyfeleknek kedvező helyzetet teremt, ha sok szolgáltató, többféle szolgáltatást kínál számukra, amelyek a verseny révén jó feltételek, pl. alacsony árak mellett igénybe vehetők és számos fizetési helyzetben alkalmasak az ügyféligények kielégítésre. Ahhoz azonban, hogy egy szolgáltatás keretében lehetőség legyen a fizetési helyzetek tág körében fizetéseket teljesíteni, átjárható szolgáltatásokat kell biztosítani az ügyfelek számára, amelyhez szükség van a piaci szereplők közötti együttműködésre is. Az átjárhatóság révén biztosítható, hogy a fogyasztóknak elegendő legyen akár egyetlen fizetési alkalmazásba regisztrálniuk ahhoz, hogy a korszerű, elektronikus fizetési módokat használni tudják.

A piaci szereplők közötti együttműködés több szinten képzelhető el, így az üzleti folyamatok, a pénzforgalmi szolgáltatók fizetési alkalmazásainak és rendszereinek kapcsolódása, valamint az adatbeviteli módok területén egyaránt hasznos lehet a kooperáció. Az együttműködés legalapvetőbb terepe lehet a SEPA övezetben megalkotott fizetési modellekhez hasonló szabályok köre, amelyek egységesítik és minden, a fizetési láncban résztvevő szereplő számára egyértelművé teszik az alkalmazandó üzeneteket és üzleti folyamatokat. Ezek megalkotásában a jegybankoknak kiemelten fontos szerepe van, erre lehet példa az MNB által az azonnali fizetésekkel kapcsolatban publikált szabályrendszer⁸. Másrészt a technikai oldalon hasznos lehet a szolgáltatók és rendszereik közötti kapcsolódásra szttenderdeket meghatározni, ennek keretében már több országban elkezdődött egy nemzeti ún. API szabvány kidolgozása. Az API-k egyértelműen meghatározott kommunikációs módszerek szoftverek között, amelyek lehetővé teszik egy program szolgáltatásainak használatát anélkül, hogy annak belső folyamatait ismernénk. Az egységes, nyílt API segítségével egyszerűbbé válna a fizetési alkalmazások fejlesztése és az új típusú (fizetéskezdeményezési és számlainformációs) pénzforgalmi szolgáltatók kapcsolódása a számlavezető bankok rendszereihez, azaz tovább nőne a verseny és szélesedne az igénybe vehető fizetési megoldások köre. Az együttműködés további fontos területe lehet a szolgáltatások átjárhatóságát biztosító nyílt szabványok megalkotása. Ahhoz, hogy olyan átjárható fizetési rendszer jöjjön létre, amelyben a korszerű elektronikus fizetési módok használatához elegendő akár

⁸ <https://www.mnb.hu/letoltes/az-azonnali-fizetesi-szolgáltatatas-mukodesi-modellje-magyarorszagon.pdf>

egyetlen szolgáltatóhoz csatlakozni, olyan technikai és üzleti megoldások használata szükséges, amelyek biztosítják a fizetési megbízások elindításának és feldolgozásának lehetőségét abban az esetben is, ha a fizető fél és a kedvezményezett más szolgáltatók ügyfelei. Ehhez nagyban hozzájárulhat a nyílt adatbeviteli szabványok használata, amelyek megkönnyítik a fizetési alkalmazások fejlesztését, elfogadását és használatát. Ezen szabványok (pl. QR kód szabvány) kidolgozásában lényeges a fizetési megbízások lebonyolításában részt vevő felek együttműködése.

3.6. Konklúzió: a sikeres alkalmazkodás öt pontja

A nem kellően innovatív, csak a szabályozásnak történő minimális megfelelésre szorító bankok viszszaeszesorulásukat kockáztatják a pénzforgalmi szolgáltatások piacán. A bankok fejlesztési aktivitása és árárszabási politikája alapvetően meghatározza majd súlyukat a hazai pénzforgalmi piacon. Hosszú távon valószínűleg azok a szereplők, akik csak a szabályozói követelményeknek való megfelelés legalapvetőbb követelményeit tartják szem előtt, nem lesznek képesek a modern fogyasztói igényeket kielégítő, magas szintű ügyfélművelést nyújtó szolgáltatásokkal szemben saját ügyfeleik számára vonzó alternatívát nyújtani, így feltehetően számottevő veszteséget kell majd elszenvedniük mind az ügyfélszám, mind pedig a pénzforgalmi bevételek tekintetében.

Ezzel szemben lesznek olyan bankok, amelyek aktív fejlesztési tevékenységükkel, versenyképességük fokozásával növelni tudják piaci súlyukat és a változások nyerteseivé válnak. Azok a piaci szereplők, amelyek a lehetőségek oldaláról közelítik meg a fejlesztéseket és igyekeznek a legnagyobb mértékben kihasználni az új infrastruktúra nyújtotta lehetőségeket, várhatóan a jelenleginél is kedvezőbb helyzetbe kerülhetnek hosszú távon. A korszerű fizetési szolgáltatások révén erősödhetnek az ügyfélkapcsolataik és a korábbiaknál részletesebb ügyfélinformációk segítségével olyan személyre szabott szolgáltatások nyújthatók, amelyek nem csupán a pénzforgalmi szolgáltatások esetében, de más területeken (pl. hitelezés) is új forgalmat és ügyfeleket jelenthetnek.

A fentiek alapján tehát a fizetési szolgáltatások piacán a bankok versenyben való sikerességének alapjai az alábbi pontokban vázolhatók fel. Ezen kihívások helyes kezelése biztosíthatja a bankszektor hosszútávú alkalmazkodását a digitális forradalom jelentette változásokhoz:

- **A működési hatékonyság növelése:** a belső munkafolyamatok átalakítása, a manuális beavatkozást igénylő folyamatok automatizálása, széleskörű online ügyintézés biztosítása az ügyfelek számára.
- **Banki infrastruktúra fejlesztése az azonnali fizetési szolgáltatások nyújtása érdekében:** az azonnali fizetési rendszer bevezetéséhez kapcsolódó elvárásoknak csak a banki rendszerek fejlesztésével lehet megfelelni. Ugyanakkor ez az infrastruktúra-fejlesztés a magasabb szolgáltatási szintet is támogatja majd, így a folyamatos elérhetőséget vagy a közel valós idejű feldolgozást.
- **Ügyfélbarát árazás alkalmazása:** az új pénzforgalmi szolgáltatások felfutását, ezáltal pedig hosszú távon a bevételek növelését biztosíthatja a mérsékelt, ügyfélbarát árazás.
- **Innovációs képesség növelése, így a versenyképesség fokozása és azonnali fizetési szolgáltatások fejlesztése:** a pénzforgalmi szolgáltatóknak ki kell fejleszteniük olyan gyors és kényelmes fizetési megoldásokat az ügyfelek számára, amelyek kihasználják az új azonnali fizetési infrastruktúrában rejlő előnyöket, valamint számos fizetési helyzetben teszik lehetővé az ügyfelek számára előnyös megoldások bevezetését. Ez egyúttal arra is lehetőséget biztosít, hogy felvegyék a versenyt a Fin-tech típusú innovatív szolgáltatókkal.
- **Együttműködés az átjárható szolgáltatások érdekében:** a piaci szereplők közötti kooperáció a közös, nyílt piaci szabványok kidolgozásában és alkalmazásában.

